

УДК 368

Сибірцев В. В.

доктор економічних наук, професор
завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

ДЕРЖАВНІ ПРОЄКТИ СТРАХУВАННЯ ВОЄННИХ РИЗИКІВ

Закон України «Про страхування» передбачає різні види і класи страхування, а також широке коло об'єктів страхування та ризиків від яких такі об'єкти страхуються [2]. При цьому, в більшості випадків українські страхові компанії, пропонують програми страхування, на які не поширюються воєнні ризики і наслідки воєнних дій.

У світі такий вид страхування, який покриває воєнні ризики, відомий під назвою T&PVI (Terrorism&Political Violence Insurance) – страхування від тероризму та політичного насильства [5].

Зокрема, що стосується війни, ризиковими позиціями міжнародні страховики вважають: житлову та комерційну нерухомість, підприємства обробної та переробної галузей, торгову мережу, склади, будівництво, традиційні електростанції, відновлювальну енергетику. За межами інтересів страховиків залишаються такі ризики: ядерні, хімічні, біологічні та радіологічні (NCBR), військові бази, посольства та консульства.

На міжнародному рівні тероризм і політичне насильство включає такі небезпеки, як: тероризм, диверсії, страйки, бунти, громадянські хвилювання, зловмисне пошкодження, повстання, революція, заколот, державний переворот, війна. Постійно змінювані та небезпечні сценарії перелічених вище подій створюють нагальну потребу захистити людей, майно та прибутки від безпрецедентних атак, насильства та непередбачуваних наслідків.

Саме тому Уряд нашої країни працює на різними державними проектами страхування воєнних ризиків.

Один з таких проєктів, що стосується страхування інвестицій, яке передбачає не тільки компенсацію прямих збитків від зруйнованого майна, а й компенсацію самої втраченої інвестиції, очолює Міністерство економіки. Мова йде про звернення України до Multilateral Investment Guarantee Agency (MIGA) - Агенції з багатостороннього гарантування інвестицій, яка є однією з п'яти інституцій Групи Світового банку, щодо страхування інвестицій від воєнних ризиків. MIGA, створена у 1988 році, спеціалізується на наданні гарантій інвестиціям, що здійснюються в умовах політичної нестабільності або з ризиками, пов'язаними з війною. Її основна місія полягає у забезпеченні інвесторів захистом від некомерційних ризиків, таких як війни, соціальні конфлікти, експропріація майна чи неможливість переказу доходів за кордон. Учасником MIGA Україна стала у 1994 році [1]. Процес страхування воєнних ризиків у MIGA організований таким чином:

1. MIGA формує спеціалізований трастовий фонд, який дозволяє накопичувати ресурси для створення гарантійних зобов'язань для України. Інвестори сплачують комісію в розмірі від 0,25 % до 1,25 % за кожні 100 доларів обсягу гарантії, яку отримують.

2. Для зменшення ризиків MIGA звертається до своїх партнерів, серед яких перестраховальні компанії, інституції розвитку та експортно-кредитні агенції. Співпраця з партнерами дозволяє збільшити обсяг залучених коштів, створюючи платформу Світового банку для групових гарантій.

Додатково, для стимулювання відновлення економіки та залучення інвестицій, Уряд України активно співпрацює з американською Фінансовою корпорацією з розвитку (DFC). Зокрема, під час Інвестиційної конференції ЄС-Україна було укладено угоду між DFC, міжнародним брокером страхування AON і страховою компанією ARX, що передбачає запуск механізму перестраховування воєнних ризиків, за яким DFC діятиме як перестраховик, а ARX надаватиме страхові поліси, які покриватимуть ризики фізичних збитків в Україні,

завданих війною. Реалізація цього механізму сприятиме кращому залученню приватних компаній до проєктів відновлення в Україні. Крім того, DFC розглядає можливість поширення перестраховальних послуг на інші українські страхові компанії.

Міністерство економіки разом з Європейською комісією також працює над впровадженням подібного механізму з іншими фінансовими установами [3].

Шукати допомоги в страхуванні від воєнних ризиків уряд збирається не лише за кордоном. До цього процесу планують долучити й українські страхові компанії.

У співпраці зі Світовим банком Уряд України активно працює над створенням концепції страхування воєнних ризиків. У жовтні 2024 року Міністерство економіки та Національний банк України представили законопроект, який передбачає створення загальнодержавної системи страхування від воєнних ризиків. Ця система, спрямована на захист інтересів громадян і бізнесу, передбачає компенсацію збитків, завданих воєнними ризиками, покриття шкоди, завданої фізичним об'єктам, а також обов'язкове страхування певних об'єктів (заставне майно, житлова забудова тощо) не тільки під час війни, але і після її завершення. Також планується заснування Державної агенції зі страхування воєнних ризиків. До кінця 2024 року документ, із врахованими зауваженнями бізнесу та представників страхової галузі, буде переданий до профільного комітету Верховної Ради.

Раніше, у квітні 2024 року, Кабінет Міністрів України затвердив постанову, якою вперше визначено поняття воєнних ризиків на законодавчому рівні. Зокрема, концепція воєнних ризиків була визначена досить широко і передбачає воєнний конфлікт, війну або збройний конфлікт, збройну агресію, бойові дії, масові заворушення; насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади; терористичні акти та/або диверсії; окупацію, анексію [4].

Цей крок став основою для розвитку нових видів страхування і перестраховання воєнних ризиків. Наприклад, Експортно-кредитне агентство впровадило страхування кредитів для українських підприємств, а також страхування прямих інвестицій в економіку країни. Такі нові інструменти страхування спрямовані на стимулювання інвестування в пріоритетні галузі економіки України. Вони передбачають покриття кредитів і інвестицій, які необхідні для розвитку переробної промисловості та підтримки експорту української продукції.

Не дивлячись на те, що сфера дії цих механізмів поки залишається обмеженою і охоплює лише певні категорії фінансування, розробка та вдосконалення на державному рівні механізмів страхування і перестраховання воєнних ризиків відкриває нові можливості для бізнесу та інвесторів. В умовах війни страхування воєнних ризиків стає ключовим інструментом збереження економічної стабільності, забезпечення захисту активів і зниження фінансових ризиків для бізнесу та громадян України; дозволяє зменшити фінансове навантаження, пов'язане із резервуванням коштів на надзвичайні ситуації, та спрямувати ресурси на розвиток і капіталовкладення; сприятиме економічному зростанню, відновленню інфраструктури та стабільності економіки України.

Література:

1. Агенція з багатостороннього гарантування інвестицій. *Вікіпедія*. URL: <https://tinyurl.com/5bxfzfr>
2. Закон України «Про страхування». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>
3. Міністерство економіки України. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail/75c541ec-be1c-4c93-8a7d-5887df43b426?lang=uk-UA&title=Dfc-AonTaArxPidpisaliUgoduProPerestrakhuvanniaVonnikhRizikiv>
4. Олійник К. Як війна змінила підхід до страхування воєнних ризиків. *Економічна правда*. URL: <https://epravda.com.ua/columns/2024/08/28/718563/>
5. Terrorism and Political Violence Insurance. URL: <https://www.munichre.com/specialty/north-america/en/solutions/terrorism-political-violence-coverage.html>